

רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל מקומרנא

הקומרנא, בעל "היכל הברכה" ו"זוהר חי": היתום שדודו נשבע למלא אותו "כלי מחזיק ברכה" יש אנשים שהקושי שובר אותם, ויש אנשים שהקושי פותח בהם מעיין. רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין, האדמו"ר מקומרנא, התייתם מאביו בגיל שנים עשרה, ידע עוני ורעב, הורחק מן הרבנות ונרדף כל ימיו. ומתוך כל זה כתב ספרייה שלמה של תורה: פירוש על חמשה חומשי תורה, על הזוהר, על המשנה, על מסכת אבות, על ההלכה, ועוד ועוד, כולם מלאים באור של קבלת האר"י ושל תורת הבעל שם טוב. וכשהוא עצמו בא לספר מאין שאב את הכוח, הוא מספר על לילה אחד, ליל שבת, שבו עמד דודו הקדוש מכיסאו, אחז בזקנו ונשבע לו שבועה. זה סיפורו של היתום שהפך לאחד מגדולי המקובלים של הדורות האחרונים.

היתום מקומרנא

רבי יצחק אייזיק נולד בכ"ה בשבט ה'תקס"ו (1806). אביו, רבי אלכסנדר סנדר אייכנשטיין, היה תלמידו של החוזה מלובלין, וכיהן ברבנות בז'וראבנו ואחר כך בעיירה קומרנא שבגליציה המזרחית. מסופר עליו שלמד בהתמדה עצומה, כמעט בלי להפסיק אפילו לאכילה. אבל רבי סנדר נפטר בצעירותו, בשנת ה'תקע"ח (1818), ובנו נשאר יתום, ילד בן שנים עשרה.

ואז קיבל אותו אל ביתו אחי אביו, רבי צבי הירש מזידיטשוב, בעל "עטרת צבי", גדול צדיקי גליציה באותם ימים. בבית הזה, ליד השולחן שבו ישבו גדולי הדור ולמדו זוהר וכתבי האר"י, גדל הנער.

תחשבו על הילד הזה. אבא שלו, שכל חייו היו תורה, נלקח ממנו פתאום. והוא מוצא את עצמו בבית של הדוד, בין צדיקים שלומדים סודות עליונים. דוד אחר אולי היה מגדל אותו בצד, כמו קרוב משפחה. אבל רבי צבי הירש ראה בו את מה שאיש עוד לא ראה, וקירב אותו כמו בן.

מסופר שבצעירותו היה דודו מבקש ממנו שיספר לו את מה שנתגלה לו, ונותן לו על כך מטבעות, כמו שנותנים לילד פרס על לימודו. ובכתביו כותב הקומרנא עצמו על רבו ודודו:

”ולמדתי תורה מתוך הטירוף והטילטול והצער ודוחק ועוני, והתאבקתי עפר רגלי הצדיקים, ועל ראשם נזר ישראל מופת הדור הרב האלקי דודי, אחי אבי, רבינו צבי מזידיטשוב ז”ל, וטעמתי מאורו טעמי התורה”

הקדמה לספר “עשירית האיפה”

רבותיו

מלבד דודו, קיבל את תורתו מרבי אברהם יהושע השל מאפטא, בעל “אוהב ישראל”. הוא למד גם אצל רבי נפתלי צבי מרופשיץ, רבי משה צבי מסאווראן ורבי אשר ישעיה מרופשיץ, ונסע לשאר צדיקי דורו. בהקדמת “היכל הברכה” הוא מזכיר גם את רבי ישראל מרוז’ין, שאצלו היה, כלשונו, כדי “לקבל אנפי שכינתא”.

אחרי חתונתו עבר לעיירה פינטשוב, שבה כיהן חמיו, רבי אברהם מרדכי, כרב. החותן הזה היה עוד שער אל עולם החסידות הראשונה: הוא שהה ליד רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ומפיו שמע הקומרנא סיפורים רבים על הבעל שם טוב ועל תלמידיו. בפינטשוב גם התחיל לנהוג באדמו”רות, ואחר כך חזר לעירו של אביו, קומרנא, וישב בה עד סוף ימיו. ועל שם העיירה הזאת הוא נקרא בפי כל, “הקומרנא”.

אלף טעמי מיתה

הדרך לא הייתה קלה. זמן מה שימש הקומרנא דיין ביזידיטשוב, ואחר כך העבירו אותו מן המשרה. הוא נתבזה, סבל, ואף רעב ללחם. ובהקדמה לספרו הגדול הוא כותב על עצמו:

”אלף טעם מיתה טעמתי בעולם הזה וצרות רבות ועניות ודחקות ודלות ובזיונות רבות וטילטול וצער וגלות, עד שנעשיתי כעפר לדוש”

הקדמה לספר ”היכל הברכה”

אבל הוא לא נשאר בכאב. הוא אמר שזכה למדרגותיו דווקא בשכר הרדיפות שסבל, וקיבל את הכל באהבה ובשמחה. ובהמשך אותה הקדמה הוא מספר שהקב”ה האיר עליו אור כזה בתורה ובמצוות, עד שנעשה ”בריה חדשה”, ולא נשאר בלבו שום כעס. וכך הוא כותב:

”ונתרחבה דעתי בלב שמח ואני מוחל מרוב שמחתי והדרי לכל בר ישראל ולא נשאר שום רושם בלב”

הקדמה לספר ”היכל הברכה”

אני חושב שזה אחד הדברים הכי גדולים שאדם יכול לכתוב. איש שאומר על עצמו שטעם אלף טעמי מיתה, שהשפילו אותו והרעיבו אותו, יושב וכותב שהוא מוחל לכל יהודי, ושלא נשאר בלבו אפילו רושם. הוא לא מוחל מפני שהוא חייב. הוא מוחל מרוב שמחה. כשהלב מתמלא באור, כבר אין בו מקום לטינה.

השבועה בליל שבת

את מקור הכוח לעמוד בכל זה הוא מגלה בעצמו, באותה הקדמה. בליל שבת פרשת נח, בשנת ה'תק"צ (1829), כשהיה דודו בעיר ראזלא, פנה אליו רבי צבי הירש ואמר לו: ”אייזק בני”, אולי יש לך טענה בלב על שלקחו ממך את הרבנות. ואז קם הדוד מכיסאו, אחז בידו בזקנו הקדוש, ונשבע:

”נשבע אני בדיקנא קדישא שלי שלא אלך מזה העולם עד שאמלא אותך כלי מחזיק ברכה ואור
להאיר”

הקדמה לספר ”היכל הברכה”

והוסיף, בידיש, שהאחיין ייקח את תורתו ויפיץ אותה בכל העולם, ושיאיר לכל העולם. והקומרנא כותב שמכוח השבועה הזאת, ומן האור שהאיר עליו דודו באותו לילה, היה בכוחו לעמוד בעולם, אף על פי שרבים רדפו אותו כל ימיו.

פחות משנתיים אחר כך, בתמוז ה'תקצ"א, נסתלק רבי צבי הירש. ואחיינו היתום אכן נעשה "כלי מחזיק ברכה", וספריו מאירים עד היום.

יש בסיפור הזה כל מה שרוב יכול לתת לתלמיד. הדוד לא אמר לו "אל תדאג". הוא ראה את הכאב שבלב של הבחור, דיבר עליו בגלוי, ואז נתן לו הבטחה שיכול היה להישען עליה כל חייו. לפעמים מה שאדם צריך כדי לעבור את כל הקשיים הוא רק לדעת שמשהו גדול ממנו מאמין בו.

האוהלים בבית העלמין היהודי בווידיטשוב, שבו נטמן רבי צבי הירש, דודו ורבו של הקומרנא

תלמיד של הבעל שם טוב

הקומרנא נולד כמעט חמישים שנה אחרי הסתלקות הבעל שם טוב. ובכל זאת ראה את עצמו כמעט כתלמידו הישיר. בספריו הוא מרבה להביא את תורתו, ובהקדמת "היכל הברכה" הוא מודיע לקורא שבכל מקום שכתב סתם "שמעתי ממורי", הכוונה לדברי הבעל שם טוב, שאותו הוא מכנה "מרן הקדוש, מלאך אלהים". הוא הנציח בספריו סיפורים רבים ששמע מפי תלמידי תלמידיו, ובמיוחד מפי חמיו.

זהה החידוש הגדול של דרכו. בספריו נפגשים שני נהרות: קבלת האר"י, עם כל הכוונות, הייחודים ושורשי הנשמות, ותורת הבעל שם טוב, עם הדביקות, השמחה ואהבת ישראל. אצלו אין סתירה ביניהם. הסוד העמוק ביותר והלב החם ביותר הם תורה אחת.

הוא גם הדגיש מאוד את לימוד הקבלה, אף לצעירים. ועל כך נודעה חסידות קומרנא בכל הדורות: חסידות של ספרים, של לימוד הזוהר וכתבי האר"י, ושל עבודה פנימית.

הספרים

הקומרנא ראה בחיבור ספרים את עיקר מפעל חייו. את "היכל הברכה" התחיל לכתוב, כך הוא מספר, בימי בחרותו, כבן עשרים ושש, ואת רובו הדפיס רק בזקנתו. והוא התפלל שיאריך ה' את ימיו כדי לגמור אותו עד סוף התורה, ולחבר עוד על הזוהר ועל התיקונים. הוא הדפיס את הספר בעצמו, ומספר שהעמיד שלושה מגיהים והוציא הוצאה רבה, "שלא יהיה שום טעות". אלה ספריו העיקריים:

שער כרך בראשית של "היכל הברכה", דפוס לעמבערג, ה'תרכ"ט (1869)

היכל הברכה

פירוש על חמשה חומשי תורה

חיבורו הגדול, שנדפס בלעמבערג בשנים ה'תרכ"ד עד ה'תרל"ד. פירוש על התורה על דרך הסוד, שמקדיש תשומת לב מיוחדת למסורה, לאותיות, לחסרות וליתרות. בתוכו נדפסו גם חיבורים נוספים שלו.

אוצר החיים

על תרי"ג המצוות

פירוש לתרי"ג מצוות התורה על דרך הפרד"ס, פשט, רמז, דרש וסוד, שנדפס בתוך "היכל הברכה". ולפניו הקדמה בשם "נתיב מצוותיך".

זוהר חי

פירוש על ספר הזוהר

פירוש גדול על הזוהר הקדוש, על פי קבלת האר"י ותורת הבעל שם טוב. בו התגשמה תפילתו לחבר גם על הזוהר, והוא נלמד עד היום בבתי המדרש של המקובלים.

נוצר חסד

פירוש על מסכת אבות

פירוש על פרקי אבות, שבו דברי המוסר של התנאים נעשים דרך חיים של עבודת ה'. בדורנו יצא במהדורה מבוארת על ידי מכון "אור פני יצחק" של חסידות קומרנא.

עשירית האיפה

פירוש על הספרא

פירוש על "תורת כהנים", מדרש ההלכה על ספר ויקרא. בהקדמתו כתב את דבריו המרגשים על דודו ורבו, רבי צבי הירש. ולצדו חיבר גם "פני זקן" על מסכת שקלים בירושלמי, ואת "נדבת פי" על מסכת קינים.

עצי עדן, מעשה אורג ופני זקן

פירושים על המשנה

פירושים על ששה סדרי משנה. הקומרנא היה גדול גם בנגלה, ולצד ספרי הסוד חיבר פירושים בעיון על המשנה, על התלמוד הירושלמי ועל ההלכה.

כתם אופיר

פירוש על מגילת אסתר

פירוש על מגילת אסתר, שנדפס בכרך שמות של "היכל הברכה", ויצא בדורנו במהדורה חדשה.

שלחן הטהור

על השולחן ערוך, אורח חיים

ספר הלכה על סדר הלכות השולחן ערוך, חלק אורח חיים, מאת מי שהיה גדול בנגלה כמו בנסתר.

מגילת סתרים

רשימותיו האישיות

ספר שהיה גנוז ונמסר בכתבי יד רק למעטים מחסידי קומרנא. בחלקו הראשון, "ספר החזיונות", רשם כמעין יומן את חזיונותיו וחלומותיו, ודברים על שורשי נשמות. בחלקו השני, "מעשה השם", אסף סיפורים על הבעל שם טוב, שאת רובם שמע מפי חמיו. הספר יצא לאור לראשונה באמצע המאה העשרים, בהוצאת מוסד הרב קוק.

אדם ישר

תפילות להינצל ממגפה

קובץ תפילות ובקשות להינצל ממגפה. ספר קטן שנולד מתוך הדאגה לכלל ישראל בימים קשים.

שיטתו בעבודת ה'

◆ הקבלה והחסידות כאחת

אצל הקומרנא הלימוד בכתבי האר"י אינו מנותק מן הלב. כל כוונה וכל ייחוד הם דרך להידבק בה', בשמחה ובאהבה, כמו שלימד הבעל שם טוב.

◆ הנגלה והנסתר יחד

אותו אדם שכתב את "זוהר חי" כתב גם על משניות, על הספרא ועל השולחן ערוך. ובהקדמת "היכל הברכה" הוא מאריך בדיני כתיבת ספר תורה, אות באות. אצלו הסוד וההלכה הם בית אחד.

◆ הייסורים כמדרגה

הוא לימד מתוך חייו שגם הבזיונות והקשיים הם חלק מן הדרך. מי שמקבל אותם באהבה ובשמחה, נפתחים לו שערים שלא היו נפתחים בדרך אחרת.

מופתים ועדויות

הקומרנא נודע כבעל מופתים, וקהל חסידיו היה רב, "אדמו"ר לאלפים". הוא ובנו מספרים בכתביהם על השגות של רוח הקודש שזכה להן עוד מילדותו. כאן נביא רק את מה שמתועד בכתביו ובתולדות חייו.

◆ השבועה שהתקיימה

דודו נשבע שלא ילך מן העולם עד שימלא אותו "כלי מחזיק ברכה", ונסתלק פחות משנתיים אחר כך. והאחיין, שהיה עד אז בחור נרדף ורעב, נעשה מחבר של עשרות ספרים ורבים של אלפים.

◆ המחילה

אולי המופת הגדול מכולם הוא הלב שלו. אדם שנרדף כל ימיו כתב בספרו שהוא מוחל לכל יהודי, ושלא נשאר בלבו שום רשם. זה מופת שאין צורך להאמין בו. אפשר לקרוא אותו בכתב ידו.

הוא ביקש שיאריך ה' את ימיו כדי שיוכל לגמור את חיבורו על התורה ולכתוב גם על הזוהר. והוא זכה לראות את "היכל הברכה" נדפס על כל חמשת חומשי התורה, ולהשאיר אחריו את "זוהר חי" ועוד ספרים רבים.

הסתלקותו

רבי יצחק אייזיק מקומרנא נסתלק בי' באייר ה'תרל"ד (1874), בן שישים ושמונה שנים, בשנה שבה הסתיימה הדפסת "היכל הברכה". הוא נטמן בקומרנא, העיירה שעל שמה הוא נקרא. את מקומו מילא בנו, רבי אליעזר צבי, שגם הוא היה מחבר פורה בקבלה, ובין ספריו "דמשק אליעזר" על הזוהר.

ציון אדמו"רי קומרנא. על המצבה השנייה מימין: רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל, בן רבי אלכסנדר, יי באייר תרל"ד

השושלת שלו המשיכה עד השואה בקומרנא עצמה. האדמו"ר האחרון שישב בעיירה, רבי ברוך ספרין, נרצח בשואה יחד עם בני קהילתו. אבל האור לא כבה. צאצאיו הקימו מחדש את חסידות קומרנא בארץ ישראל ובארצות הברית, ועד היום מכהנים אדמו"רי קומרנא בירושלים, בבית שמש ובבני ברק, ומוציאים לאור מחדש את ספרי בית קומרנא.

יום ההילולא שלו, יי באייר, חל בימי ספירת העומר, ימים של עלייה מדרגה אחר מדרגה. ויש בזה משהו מתאים מאוד. כל חייו היו עלייה כזאת, יום אחר יום, מתוך הקושי, מן היתום הבודד ועד הרבי שספריו מאירים לכל העולם, כמו שנשבע לו דודו.

מה הוא משאיר לנו

הקומרנא השאיר לנו ארון ספרים שלם, ובו חיבור של כל חלקי התורה: פשט וסוד, הלכה וקבלה, משנה וזוהר, כולם מוארים באהבת ה' ובשמחה של הבעל שם טוב.

אבל הוא השאיר לנו גם שיעור על החיים עצמם. הוא לימד שאפשר לעבור עוני, בזיונות ורדיפות, ולצאת מהם בלי שום רושם של כעס בלב. לימד שמה שאדם מקבל באהבה הופך לו למדרגה. ולימד, מתוך סיפור השבועה של דודו, כמה כוח יש למילה אחת של אמונה שנותן רב לתלמידו, אב לבנו, אדם לחברו.

ואולי זה מה שאנחנו יכולים לקחת ממנו היום: להאמין במי שקשה לו, ולומר לו את זה בקול. מי יודע איזה "כלי מחזיק ברכה" יצמח מזה.

זכותו של רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל מקומרנא זיע"א, וזכות דודו ורבו בעל "עטרת צבי", תגן עלינו ועל כל עם ישראל, ונזכה לקבל באהבה את כל מה שעובר עלינו, ולהיות כלים מחזיקים ברכה, אמן.

מקורות

רבי יצחק אייזיק מקומרנא, היכל הברכה, הקדמת המחבר (לעמבערג, ה'תרכ"ד עד ה'תרל"ד); ה"ל, עשירית האיפה, הקדמה; ה"ל, אוצר החיים; ה"ל, זוהר חי; ה"ל, נוצר חסד; ה"ל, עצי עדן, מעשה אורג ופני זקן; ה"ל, פני זקן על ירושלמי שקלים; ה"ל, שלחן הטהור; ה"ל, כתם אופיר; ה"ל, אדם ישר; ה"ל, מגילת סתרים, מהדורת נפתלי בן מנחם (ירושלים, מוסד הרב קוק); רבי אליעזר צבי מקומרנא, דמשק אליעזר.

קרדיט תמונות: ציון אדמו"רי קומרנא, דניאל רמה, נחלת הכלל, דרך ויקיפדיה העברית; האוהלים בבית העלמין היהודי בזידיטשוב, יעקב (ויקיפדיה ביידיש), CC0, דרך Wikimedia Commons; שער ספר היכל הברכה, דפוס לעמבערג 1869, נחלת הכלל, דרך ויקיטקסט.

המימד הנוסף · הרב יוסף ביטון שליט"א

לפניה מכובדת ולשותפות בהפצת תורת הקבלה · ravbiton.com · 050-590-1349